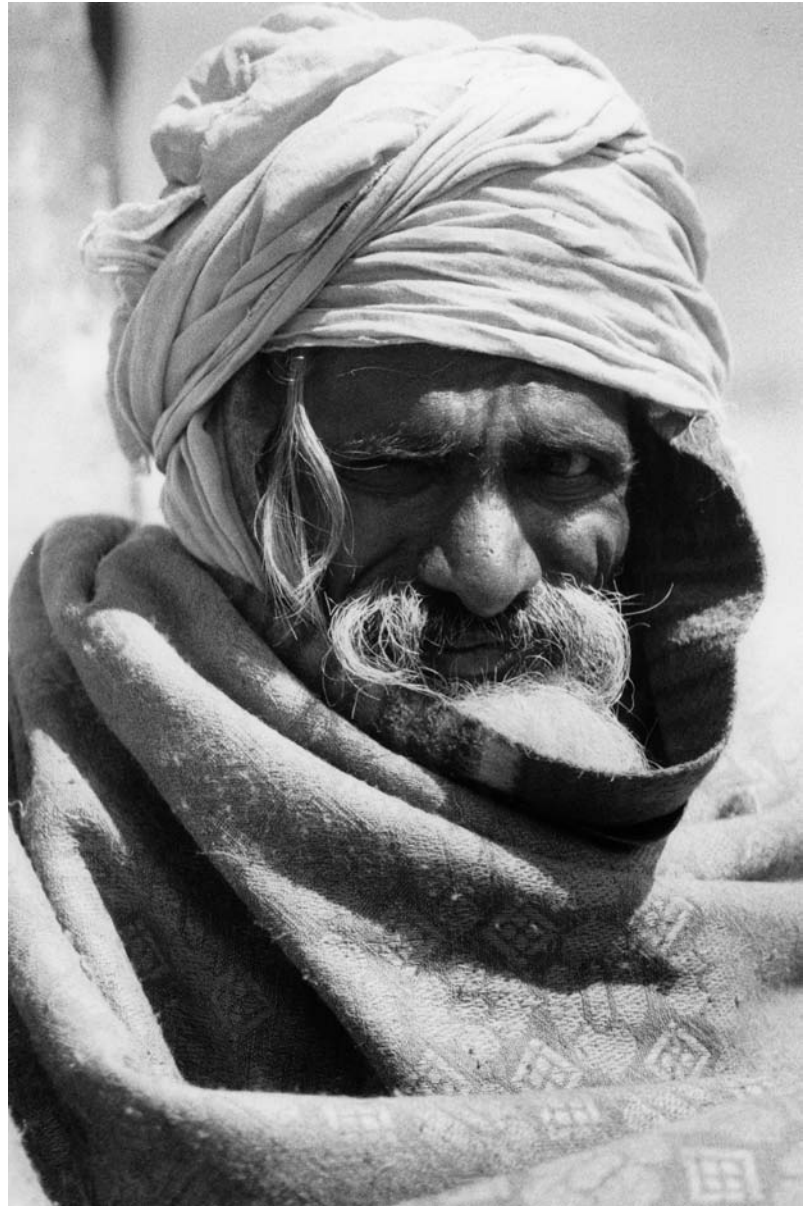

Indiai őslakos

Ez az indiai kép az alanytól tisztos távolságból, azaz teleobjektívvel készült. Egy ősi indián törzsi falu lakóival történt hosszabb ismerkedés gyümölcse, tehát nem tekinthető gyorsan elkapott fotónak. A dél-indiai todas törzs egyik öregemberét ábrázolja. A kép hatását erőteljesen meghatározza a férfi ruháján és fejfedőjén a fények és árnyékok játéka. Az arcán is árnyékok és fények váltakoznak, így olyan megvilágításban van, amely miatt egy alkalmazott műtermi portréfényképezést vélhetően azon melegében menesztenének az állásából. De a magasabb elvárásokat támasztó, művészi fotográfia területén meg kell szabadulnunk az ilyen konvencióktól, ugyanis éppen a fények és az árnyékok kontrasztokban gazdag játéka erősíti az arckifejezést. Persze azért fontos, hogy a száj és a szemek ne tűnjenek el az árnyékban. Ezt a viszonylag lágy nagyítás (kettős gradáció) tette lehetővé. A fotó pontosan megmutatja azt, hogy ennek az embernek a gyökerei a mi világunktól teljesen eltérő környezetben voltak egy életen keresztül. Már önmagában a testet és az arcot fedő ruházat és a férfi arckifejezése is képes mesélni egy másik világról, a dél-indiai Ooty közeli, ősi törzsi faluról, amely megőrizte saját nyelvét. Minden bizonnyal teljesen másképp telik ott az idő, ezt az embert is sokkal mélyebb kapcsolat fűzi a régióhoz, a törzséhez és a családjához, mint ahogyan ez a jóval lazább nyugati világ életközösségeiben lenne. A 105 mm-es teleobjektívvel filmre fényképezett ember tipikus őskövület.

Az érem másik oldala

A büszkeséget, a tisztaságot és a mély kapcsolatokat feltáró előző fotóhoz képest ez a kép az ember elvesztettségét, kiszolgáltatottságát ábrázolja. A munkanélküliség, a szegénység és a feleslegesség árnyéka egyre inkább ráborul a nyugati civilizációra, a társadalmi problémák iránt érzékeny szociofotónak manapság éppen ezért van nagy létjogosultsága. Ez a New York-i hajléktalan készségesen hagyta magát lefényképezni törzshelye előtt. Az, hogy állandó fellelhetési helye felett „Az Elegáns Univerzum” feliratú plakátsor lóg, ironikusan, sőt csaknem cinikusan hat, és teret szolgáltat a kép sokoldalú olvasatához. A bal oldali plakátsor arra utal, hogy a reklámok még a végtelenségig folytatódnak. A hajléktalan önként

vállalta a fotózást, ami arra enged következtetni, hogy még nem adta fel, megőrizte emberi méltóságát. Az efféle fotográfia pengeélen táncol, hiszen az egyik oldalról nagyon lényeges, hogy fényképezőgéppünkkel ne alázzuk meg alanyunkat, másfelől viszont az igazán jó portrénak képesnek kell lennie elmesélni egy ember igazi történetét, vagy legalábbis utalni rá. Az igényes fotográfia nem őrizgetheti a szépséges, csillogó látszatot, mivel – mint ezen a képen is – pontosan a hosszú élettörténet az, ami egészen különleges, ami minden embert egyedivé tesz. Ezt elővarázsolni – ez a magas színvonalú portréfotográfia művészete. A fotót Mamiya 645-tel és 35 mm-es nagylátószögű objektívvel készítettük.

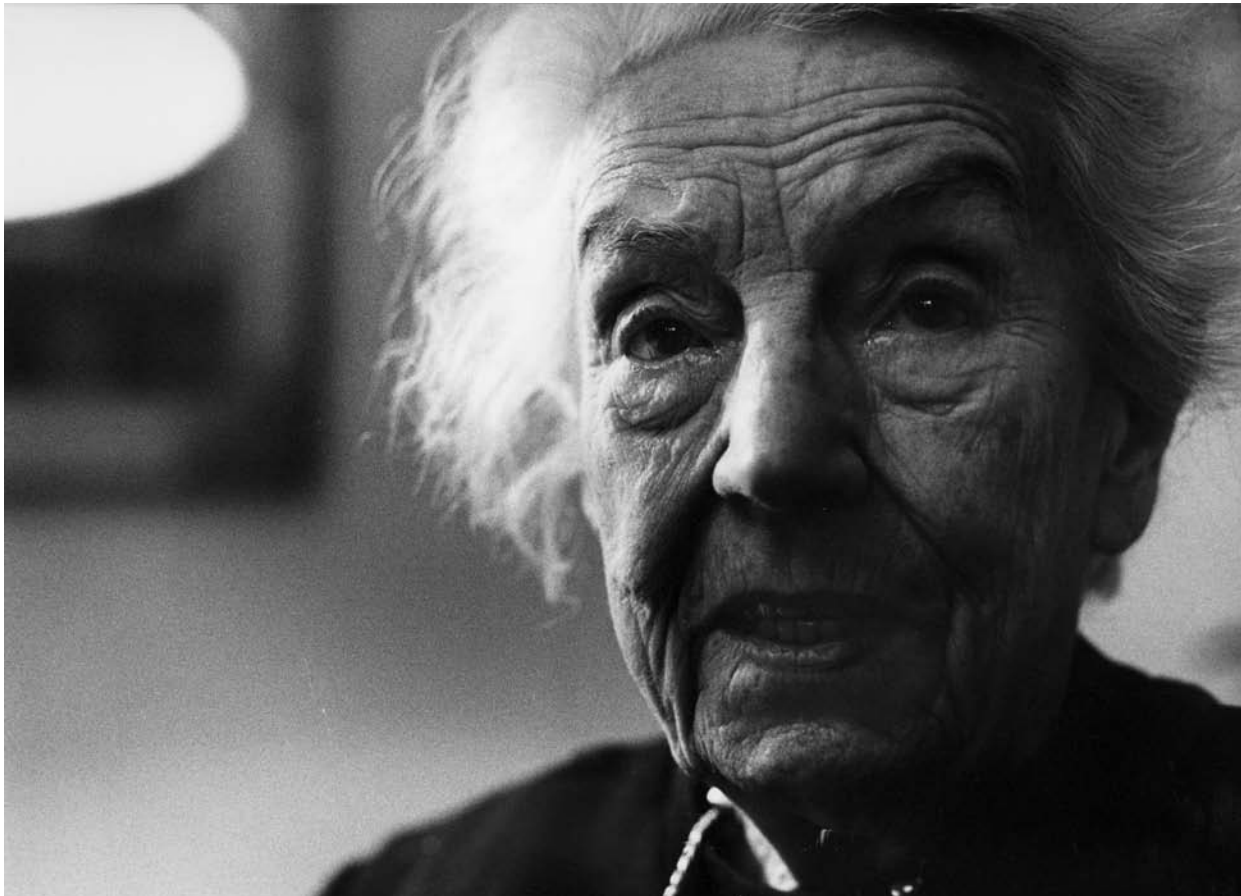
Az öregkor szépsége

A klasszikus szépségideál szabályai szerint mindig előnyt élveznek a fiatal és arányos arcok. Fényképezésükkor egy portréstúdió lehetőleg lágyító előtétet használna, hogy még a ráncok leghalványabb nyomai se látszódnak. De nem izgalmasabb szemlélni a képen látható arcképet, mint egy fiatal? Ebbe az arcba több mint kilencven év – közte a két világháború tapasztalataival – véste bele nyomait. A kép készítésénél az volt a cél, hogy az asszony karakterének sokoldalúságát, valamint egy olyan pillanatot ragadjon meg, amely kifejezi a személyiségét. Ehhez pedig hangsúlyozni – nem pedig tompítani – kellett az arc ráncait és egyenetlenségeit. Így például a száj tengelye nem párhuzamos a szemöl-

dökök tengelyével. Egy rendes portréstúdióban a hölgyet a bal oldaláról fényképezték volna, hogy kiegyenlítsék ezt. Azonban jobb oldalról, alulról fotózva, az arcon hangsúlyozódnak ezek a nem párhuzamos tengelyek, és így maga a karakter is.

A nő pillantása és az egyik enyhén felhúzott – a képen a bal oldali – szemöldöke szkeptikus, talán kicsit féltékeny tartásról árulkodik, de az arc összességében mégis tekintélyt és sérthetetlenséget sugároz. Pontosan ez a tekintély és ezzel együtt az öregkor szépsége adja a portré hatását. A felvétel Kodak Tri-X Pan filmre készült, ISO 800-ra pusholva.

A belső tér természetes fényében elegendő volt, f/4 rekeszsel 1/60 másodpercet exponálnunk.

A mulandóság lényegének újrafelfedezése

Egy jó portrét készíteni annyit tesz, hogy elkapjuk azt a pillanatot, amely felfed valamilyen titkot az alanyról, amely titok aztán túlmutat azon a konkrét pillanaton. Felismerni a mulandóság lényegét – ez a jó megfigyelőkészség művészete. A fényképezés rövid pillanatában a nő arckifejezése laza és nyugodt, a szemek élénken, kissé huncutul figyelnek. Szemlélőként hajlunk arra, hogy a tekintetben a szépérzék, az érzékenység, az intelligencia szikráját lássuk csillogni. A fotó különleges varázsát az adja, hogy a nő a kissé együgyű, fiatal, szőke és szép nőt tipikusan megtestesítő kirakat-

bábuval áll szemben, frizurájuk pedig csaknem ugyanolyan. A külső tulajdonságok teljesen nyilvánvaló ellentéte kínálja az összehasonlítást, és a figyelmet arra irányítja, hogy a nő egyáltalán nem felel meg a fenti klisének. A kép digitális fényképezőgéppel, zoomobjektívvel, 32 mm-es gyújtótávolságú állásban készült, azt utólag konvertáltuk fekete-fehérré. A portréknál a digitális fényképezőgép nagy előnye, hogy a kijelzőn megfelelő nagyítás mellett azonnal látjuk az arckifejezést, így a „kellemetlen” meglepetéseket gyakran azonnal korrigálhatjuk.

Asszonyors Indiában

Az indiai lányok sorsa teljesen más, mint a fiúké – gyakran minden előzetes elképzelést alulmúlóan sanyarúbb. Először is a lányok nem kívánt gyermekek, hiszen a házasságkötésükkor drága hozományt kell velük fizetni, másrészt a fiú születését Isten áldásának tartják. Ez a fiatal lány is egy számkra idegen világból származik, a nagyon szegény Orissa körzetből. Bár csak maximum tízéves lehet, arca máris úgy fest, mint egy felnőtt, majd-hogynem idősebb asszonyé. Anélkül, hogy ábrázolná, a fotó a gyermekmunkáról, a szegénységről és a nők – már kisgyermekkorban kezdődő – elnyomásáról mesél nekünk. Hogy ez a lány már túl korán elveszítette gyermeki „ártatlanságát”, az kiolvasható a képből. Az arckifejezése a felvétel előtt is ilyen volt, nem annak kedvéért öltötte fel. Ha nevetésre készítettem volna, akkor ugyan pozitívabb kisugárzású, de hamisabb kép készült volna. A fotónál elvárás volt kritikusan rávilágítani a társadalmi állapotra, és ezért úgymond lemondani a felszín csillogásáról. A fények és az árnyékok kontrasztokban gazdag játéka tovább hangsúlyozza az arckifejezést. Az analóg formátumban készült képnél természetesen fontos volt, hogy a szemek és a száj ne tűnjön el az árnyékok sötétjében, a viszonylag lágy karakterű nagyításnál (kettes gradáció) világosan felismerhetőek maradjanak. Ezt a felvételt szintén 105 mm-es gyújtótávolsággal készítettük.

